

«MottakerNavn»

«Adresse»

«PostNr» «Poststed»

Trondheim, 18.03.2024

Deres ref.:
«Ref»

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2023/5532

Saksbehandler:
Anders Braa

Avgjørelse i klagesak -vedtak om skadefelling av gaupe i Tingvoll kommune av 6. oktober 2023

Vi viser til klager på Statsforvalteren i Møre og Romsdal sitt vedtak 6. oktober 2023 fra NOAH og Aktivt rovdyrvern. Vi viser til brev av henholdsvis 17. oktober og 12. oktober 2023. Klagesaken ble oversendt til oss 14. februar 2024. Klagene er fremsatt innenfor tidsfristen.

Vedtak

Miljødirektoratet endrer Statsforvalterens vedtak av 6. oktober 2023. Direktoratet avslår søknaden om skadefelling av gaupe.

Klagene er tatt til følge.

Vedtaket er fattet etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, rovviltforskriften § 9 og forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Dere kan ikke klage på vedtaket.

Bakgrunn for saken

Tingvoll kommune søkte 6. oktober 2023 om tillatelse til å skadefelle gaupe i området Rakstang i Tingvoll kommune. Bakgrunnen var påvist tap av et lam på innegjerdet beite og tidligere tap til gaupe i samme område. Statsforvalteren gav tillatelse til skadefelling av 1 gaupe ved Rakstang i Tingvoll kommune med virketid fra 6. oktober til og med 8. oktober 2023. Fellingstillatelsen ble begrenset til å gjelde posteringsjakt på et gaupedrept lammekadaver. Det ble ikke felt gaupe i medhold av denne tillatelsen.

Klagene

Klagen fra Aktivt Rovdyrvern kan oppsummeres i følgende hovedpunkter:

- Statsforvalterens vedtak foreligger som en epost rett etter at muntlig søknad er mottatt.
- Skadeomfanget er relativt beskjedent, og skadepotensialet er lite siden tiden for nedsanking for lengst har passert.
- Det er ikke godtgjort at gaupe er årsaken til tapene
- Utlekking av åte er forbudt

- Vedtaket er i strid med norske lover og regler og internasjonale konvensjoner som regulerer rovviltforvaltningen
- Skadefellingsvedtak blir gitt umiddelbart, men klageinstanser får tilgang til vedtakene flere dager senere

Klagen fra NOAH kan oppsummeres i følgende hovedpunkter:

- Vilkåret om bestandens overlevelse er ikke oppfylt, og føre-var-prinsippet må anvendes
- Vilkåret om skade er ikke oppfylt
- Vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger er ikke oppfylt

Begge klagen ber om at vedtaket om felling blir omgjort. Vi viser til klagen i sin helhet.

Statsforvalterens behandling av klagen

Statsforvalteren vurderer at klagen ikke gir grunnlag for å endre vedtaket og har derfor sendt klagen til oss for å avgjøre saken.

Vi viser til Statsforvalterens oversendelsesbrev.

Miljødirektoratets vurderinger

Vi er klageinstans i saken og kan derfor prøve alle sider av den. Vi kan også ta hensyn til nye forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Statsforvalterens vedtak foreligger som en epost i saken og på Miljøvedtaksregisteret. Muntlig tillatelse eller avslag kan ofte være nødvendig i akutte skadesituasjoner, men de skal normalt følges opp av skriftlige vedtak i samsvar med gjeldende underskriftsrutiner og regler for offentlig saksbehandling. Muntlige tillatelser eller uformelle skriftlige tillatelser må følges opp så snart som mulig med formelle tillatelser som legges ut på Miljøvedtaksregisteret.

Gaupe er klassifisert som "sterkt truet" i Norsk rødliste (Artsdatabanken 2021). Det er likevel jakttid på gaupe i perioden 1. februar–31. mars. Det er også mulig å felle gaupe for å hindre skade på husdyr eller tamrein.

Miljødirektoratet viser til at målet med skadefelling primært er å håndtere akutte skadesituasjoner, eller der hvor skadepotensialet er overhengende.

Skadefelling skal kun iverksettes dersom uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. naturmangfoldloven § 18. Vi viser i den forbindelse til rovviltnemndas vurderinger i forbindelse med vedtak om kvote for betinget skadefelling av gaupe i region 6, der det ble fastsatt en kvote for betinget skadefelling på 6 gauper for perioden 1. juni 2023 – 15. februar 2024. Klima- og miljødepartementet har 20. juli 2023 stadfestet vedtaket gjennom klagebehandling. Vi viser til vedlagt kunnskapsgrunnlag for gaupe.

Vedtaket om betinget kvote har gitt statsforvalterne i Trøndelag og Møre og Romsdal myndighet til å vurdere skadefelling i konkrete situasjoner. Ved vurdering om det skal gis tillatelse til skadefelling, skal statsforvalteren vektlegge føringene i den regionale forvaltningsplanen og

drøfte skjønnskriteriene som er listet opp i rovviltforskriften § 9 og vurdere det opp mot den aktuelle og/eller fremtidige skadesituasjonen og det aktuelle geografiske fellingsområdet.

Det aktuelle området er innenfor forvaltningsområdet for gaupe. Det betyr at det skal være en høyere terskel for felling og at andre forebyggende tiltak mot skade skal prioriteres.

Områdets betydning som beitemark

Ifølge Statsforvalteren er det begrenset høyfjellsbeite i Tingvoll kommune, og beite i gaupeområder er derfor vanskelig å unngå. Området sin betydning som beite skiller seg ikke vesentlig fra andre områder i Tingvoll. Dette kriteriet er ikke gitt vesentlig vekt i Statsforvalterens vurdering.

På denne tiden av året er de fleste sauene sanket fra utmark og de går på innmarksbeite i påvente av slakt. Den aktuelle besetningen gikk på innegjerdet innmarksbeite. Det er ikke opplyst i saksdokumentene hvor mange sau og lam som gikk i det aktuelle beitet. Ifølge Rovbase var det sluppet 40 søyer og 47 lam på utmarksbeite i 2023 fra den aktuelle besetningen på Rakstang. Statsforvalter opplyser at det i tilgrensende område gikk sau fra en nabobesetning. Ifølge Rovbase besto den besetningen av ca. 90 sau og lam.

Skadeomfang og potensiale for skade

Skadefelling er et virkemiddel som kan iverksettes dersom det oppstår en akutt skadesituasjon, og dersom det ikke finnes en annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Et element for å iverksette en skadefelling, er at det foreligger kadaver eller skader som kan undersøkes og påvises som tatt av rovvilt.

Dersom det er sannsynlig at skadesituasjonen vil vedvare, og det ikke er andre rimelige forebyggende tiltak som kan iverksettes, vil skadefelling kunne gis. I særskilte tilfeller kan skadehistorikken og skadepotensialet være så omfattende og sannsynlig, at uttak uten direkte forutgående skade kan vurderes. Det må da være en viss nærhet i tid til skadene potensielt kan oppstå.

Ved vedtakstidspunktet var det påvist 1 skade på sau/lam der gaupe var årsaken. I tillegg ble ytterligere 6 sau/ lam tatt av gaupe fra samme besetning og i samme område tidligere på sommeren, den siste av disse ble funnet 2. september.

Statsforvalteren har vurdert det siste tapet 6. oktober som en pågående skadesituasjon, og at det var potensiale for ytterligere skade uten tiltak. Direktoratet er enig i det. Samtidig er det slik at skadepotensialet er langt lavere i oktober sammenlignet med tidligere i beitesesongen, og det har gått over en måned siden siste påviste tap i besetningen. Gitt tapshistorikken fra tidligere på året er det viktig å prioritere tiltak for å skille beitedyr fra gaupe så snart som mulig etter sinking fra utmark.

Utlekking av åte

Forskrift om utlegging av åte og foring av vilt § 8 forbyr utlegging av åte til gaupe bortsett fra åte i gaupebås. I dette tilfellet ble det etter det vi forstår ikke lagt ut åte, men det gaupedrepte kadaveret ble benyttet i fellingsøyemed på samme sted som dyret ble drept.

Muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak

Direktoratet omgjorde Statsforvalteren i Møre og Romsdal sitt vedtak av 30. august 2023 om skadefelling av ei gaupe i samme område. Vårt vedtak viste til faren for å felle mordyr fra unger i en periode hvor ungene er avhengige av mora, og til at det ikke var tilstrekkelig vurdert muligheten for andre rimelige forebyggende tiltak enn felling. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning, jf rovviltforskriften § 9. Dette området er innenfor forvaltningsområde for gaupe, der andre tiltak enn felling skal prioriteres, og der beitenæringa må tilpasse seg fast bestand av gaupe.

I begynnelsen av oktober er normalt beitesesongen over, og sauene er tatt ned fra utmarksbeite for å gå på innegjerdet innmark. Statsforvalter sier i oversendelsesbrevet at det ble vurdert å ta hele besetningen inn i fjøs for å skille sau fra gaupe, men det var ikke praktisk mulig før levering til slakt. Videre vil innsetting av dyr kunne medføre at problemet ble forskjøvet til nabobruk, der sauene fremdeles gikk ute. Innsetting i fjøs ble på bakgrunn av dette ikke vurdert som aktuelt tiltak i denne saken.

Direktoratet mener at det ikke går klart nok fram av Statsforvalterens begrunnelse hvorfor det ikke var praktisk mulig å sette hele eller deler av besetningen på fjøs i en begrenset periode før lamma ble sendt til slakt, eller om ekstraordinært tilsyn eller andre tiltak har vært vurdert. Vi viser dessuten til skadehistorikken i samme område i august måned, som burde tilsi at det ble gjort forberedelser til tiltak for å redusere skade fra gaupe så raskt som mulig. En kan ikke se bort fra at slike forebyggende tiltak kan skyve problemet over til nærliggende bruk med sau på innmark, selv om tapene til gaupe i 2023 nord for E39 i Tingvoll utelukkende har vært fra denne besetningen. Det er likevel ikke et holdbart argument for å ikke iverksette forebyggende tiltak i forvaltningsområdet for gaupe. Alle bruk med sau må være forberedt på å iverksette rimelige forebyggende tiltak mot gaupeskade i forvaltningsområdet.

Direktoratet vil også peke på at selv om mordyr med unger var unntatt fra fellingstillatelsen, er det ikke alltid mulig å sikre seg mot at felling av mordyr skjer i en jaktsituasjon. Selv om det er tilgjengelige kvoter for felling som blir belastet gjennom skadefelling, vil hensynet til unger og gaupebestand bli bedre ivaretatt gjennom felling i jaktperioden enn på høsten året før.

Konklusjon

Direktoratet understreker at i forvaltningsområdet for gaupe må næringen tilpasse seg faste bestander av gaupe. Det er krevende å gjennomføre effektive forebyggende tiltak når sauene går på utmarksbeite, men etter den perioden er over er det mulig å forberede seg på løsninger for å redusere tap av sau og lam, i første rekke ved å fysisk skille sau fra gaupe. I områder med flere påviste tap i løpet av sommeren må det rettes særlig oppmerksomhet mot tiltak for å unngå ytterligere tap på innmarksbeite etter sinking og fram mot oktober/innsett i fjøs.

Etter en helhetsvurdering endrer Miljødirektoratet Statsforvalteren i Møre og Romsdal sitt vedtak av 6. oktober. Direktoratet avslår søknad om skadefelling av gaupe 6. oktober 2023.

Klagene er tatt til følge.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Erik Lund
seksjonsleder

Kopi til:

STATSFORVALTAREN I MØRE OG ROMSDAL	Postboks 2520	6404	MOLDE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET	Postboks 8013 DEP	0030	OSLO
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET	Postboks 8007 Dep	0030	OSLO
LANDBRUKSDIREKTORATET	Postboks 56	7701	STEINKJER
MATTILSYNET	Felles postmottak Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL
TINGVOLL KOMMUNE	Midtvågvegen 2	6630	TINGVOLL
Roviltnemnda i region 6	Postboks 2600	7734	STEINKJER

Vedlegg

1 Kunnskapsgrunnlag gaupe i Norge 2024